

Владислав КАЧКОВСЬКИЙ,

Національна академія внутрішніх справ,
здобувач наукового ступеня доктор філософії
в галузі права

кафедри кримінального права

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-2401-4634>

e-mail: l_m19@ukr.net

ОПІР ЯК ОЗНАКА ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 342 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

У статті здійснено характеристику опору як обов'язкової ознаки об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 342 Кримінального кодексу України (Опір представникові влади, працівникові правоохоронного органу, державному виконавцю, приватному виконавцю, члену громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовцеві, уповноваженій особі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб), а також часу його вчинення. Мету статті задекларовано як дослідження таких ознак об'єктивної сторони вказаного кримінального правопорушення, як діяння у формі опору, а також часу вчинення правопорушення. Досягнення зазначеної мети надасть можливість оприлюднити висновки, що сприятимуть виявленню можливих проблем та удосконалення законодавчого регулювання відповідальності за опір представникові влади чи іншій уповноваженій особі.

Встановлено, що об'єктивна сторона діяння, передбаченого ст. 342 Кримінального кодексу України, характеризується лише активними діями у формі опору. Констатовано факультативну ознаку об'єктивної сторони даного діяння – час його вчинення, який різниться залежно від категорії потерпілого, а саме: час виконання представником влади, а також працівником правоохоронного органу службових обов'язків; час примусового виконання рішень державним чи приватним виконавцем; час виконання членом громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону та військовослужбовцем покладених на них обов'язків щодо охорони громадського порядку. Зазначено, що опір уповноваженій особі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб не пов'язується із часом учинення аналізованого кримінального правопорушення.

Зроблено висновок, що коло обов'язків, здійсненню яких вчиняється опір, залежить від виду потерпілого, якому вчиняється опір.

Ключові слова: об'єктивна сторона кримінального правопорушення, діяння, час вчинення кримінального правопорушення, опір, кримінальна відповідальність.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження ефективності кримінально-правового захисту працівників правоохоронних органів зумовлена необхідністю перегляду чинних норм у контексті нових викликів. Адже з початком повномасштабної війни у 2022 р. правоохоронні органи України почали виконувати не властиві їм функції: від участі в бойових діях у складі зведених загонів сил безпеки і оборони до надання побутових послуг громадянам України на деокупованих територіях чи територіях, наближених до зони активних бойових дій [1, с. 370]. Крім того, правоохоронні органи виконують ключову функ-

цію – забезпечення правозастосування та притягнення винних до відповідальності [2, с. 402]. У зв'язку з цим особливої ваги набувають проблемні питання притягнення до відповідальності за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 342 Кримінального кодексу України (далі – КК) (Опір представникові влади, працівникові правоохоронного органу, державному виконавцю, приватному виконавцю, члену громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовцеві, уповноваженій особі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб). Тому встановлення всіх

елементів складу кримінального правопорушення має вирішальне значення для правозастосування, а також для належної кримінально-правової охорони представника влади, працівника правоохоронного органу, державного чи приватного виконавця, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця, уповноваженої особи Фонду гарантування вкладів фізичних осіб.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок щодо проблеми кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення проти представників влади чи інших уповноважених осіб зробили такі вчені, як В. П. Беленок, А. С. Габуда, І. І. Давидович, О. О. Кирбят'єв, М. М. Комарницький, В. Г. Кондратов, В. І. Осадчий, М. В. Сийплові та ін.

Метою статті є дослідження ознак об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 342 КК, насамперед діяння у формі опору, а також часу вчинення правопорушення. Досягнення вказаної мети дозволить зробити висновки, що сприятимуть виявленню потенційних проблем та удосконаленню законодавчого регулювання відповідальності за опір представникові влади чи іншій уповноваженій особі.

Виклад основного матеріалу. Ознаки складу, що характеризують об'єктивну сторону будь-якого кримінального правопорушення з точки зору їх передбачення в диспозиціях статей Особливої частини КК, традиційно поділяють на обов'язкові (необхідні) та факультативні. До обов'язкових ознак складу відносять ознаки діяння у формі дії або бездіяльності, а до факультативних – наслідки, причинний зв'язок між діянням та наслідками, місце, час, спосіб, обстановку, засоби вчинення кримінального правопорушення. Але, якщо та чи інша факультативна ознака складу, що характеризує об'єктивну сторону кримінального правопорушення, (наслідки, місце, час, спосіб, обстановка чи засоби), прямо вказується у конкретній статті Особливої частини КК, то така факультативна ознака одразу ж стає обов'язковою ознакою складу, що характеризує об'єктивну сторону кримінального правопорушення [3, с. 242]. Особливості законодавчої конструкції ознак складу, що характеризують об'єктивну сторону кримінального правопорушення, дозволяють виділяти так звані матеріальні та формальні склади кримінальних правопорушень.

Отже, об'єктивна сторона складу кримінального правопорушення характеризує передбачені КК зовнішні ознаки кримінально протиправного діяння, при цьому встановлення ознак об'єктивної сторони нерідко дає можливість визначити ознаки об'єкта, суб'єкта, суб'єктивної сторони його складу, розмежувати кримінальні правопорушення між собою та відмежувати їх від інших видів правопорушень. Ознаки об'єктивної сторони складу мають значення для розмежування багатьох кримінальних правопорушень, але, в першу чергу, тих, що посягають на той самий об'єкт [4, с. 12].

Об'єктивна сторона кримінального правопорушення, передбаченого ст. 342 КК, характеризується наявністю визначеного у диспозиції прояву суспільно небезпечної діяльності у формі опору [3, с. 242]. Отже, об'єктивна сторона діяння, передбаченого ст. 342 КК, характеризується активними діями, що підтверджується використанням законодавцем терміна «опір».

Окрім цього, для об'єктивної сторони даного діяння характерним також є час вчинення, який різниться залежно від категорії потерпілого, а саме:

- час виконання представником влади, а також працівником правоохоронного органу службових обов'язків;
- час примусового виконання рішень державним чи приватним виконавцем;
- час виконання членом громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону та військовослужбовцем покладених на них обов'язків щодо охорони громадського порядку.

Слід зауважити, що опір уповноваженій особі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб не пов'язують із часом учинення аналізованого кримінального правопорушення. Отже, коло обов'язків, здійсненню яких вчиняється опір, залежить від виду потерпілого, якому вчиняється опір.

Термін «опір» передбачає здатність протистояти, протидіяти, боротися, змагатися з кимось [5, с. 641]; «протидія» означає дію, яка спрямована проти іншої дії чи перешкоджає їй [6, с. 834]. Під опором розуміють рішучу протидію кому-небудь; наполегливу боротьбу, змагання з кимось [6, с. 713]. Тому, на думку А. С. Габуди, варто говорити про спільність основного лексичного значення термінів «опір» та «протидія», подібність сутності та зміс-

ту яких проявляється в означенні обома термінами дії, що спрямована проти іншої дії [7, с. 94].

У проєкті нового КК опором пропонується вважати фізичну протидію правомірному здійсненню особою владних повноважень, виконання нею юридичного обов'язку або реалізації її суб'єктивного права в публічних інтересах [8]. Отже, вчинити опір, передбачений ст. 342 КК, означає протидіяти виконанню представником влади, працівником правоохоронного органу, членом громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовцем чи уповноваженою особою Фонду гарантування вкладів фізичних осіб покладених на них службових чи громадських обов'язків. Така протидія відповідно вчиняється без насильства (частини 1 і 2 ст. 342 КК), а також шляхом насильства або погрози застосування такого насильства при примушуванні потерпілих до виконання явно незаконних дій (ч. 3 ст. 342 КК) [9].

Опором (відповідно до сформованої у вітчизняній доктрині кримінального права думки), є лише активна фізична протидія виконанню представником влади, працівником правоохоронного органу, державним виконавцем, членом громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовцем, уповноваженою особою Фонду гарантування вкладів фізичних осіб службових чи громадських обов'язків [7, с. 87].

Слушною слід визнати пропозицію А. С. Габуди щодо визначення поняття опору як активної протиправної поведінки особи, що проявляється у фізичному впливі на потерпілого і сприяє протидії виконанню покладених на нього функцій або створює умови, що перешкоджають діяльності такої особи чи унеможливають виконання обов'язків [7, с. 88]. Натомість, М. В. Сийплові вважає опір активною протидією, що полягає у застосуванні фізичної сили до потерпілого через безпосередній фізичний контакт винуватого з потерпілим, що спрямована на перешкодження виконанню потерпілим своєї законної діяльності [10, с. 185]. Як активну фізичну протидію правомірному здійсненню особою своїх обов'язків, що полягає у впливі на організм потерпілого, або спрямована проти предметів, необхідних потерпілому для виконання обов'язків, або вимагає від потерпілого нейтралізації в безпосередньому контакті з ним, або створює перешкоди для вільного

пересування потерпілого, або в інший спосіб ускладнює чи унеможливає виконання зазначених обов'язків, визначає опір А. В. Боровик [11, с. 175–176]. Відповідно пасивна поведінка суб'єкта не може чинити негативного, пов'язаного з перешкодженням виконанню потерпілим службових чи громадських обов'язків чи реалізації інших повноважень, впливу на потерпілих.

Згідно з положеннями абз. 1 п. 8 постанови Пленуму Верховного Суду України (далі – ПВСУ) «Про застосування судами законодавства, що передбачає відповідальність за посягання на життя, здоров'я, гідність та власність суддів і працівників правоохоронних органів» № 8 від 26.06.1992 р. вчинення опору полягає в активній фізичній протидії виконанню особою її обов'язків [12]. Отже, опір полягає в учиненні суб'єктом кримінального правопорушення протидії, безпосередньо спрямованої на потерпілого [13, с. 163].

Як випливає зі змісту ст. 342 КК, опір може бути простим (ненасильницьким) (частини 1 та 2 ст. 342 КК) та кваліфікованим (насильницьким) – ч. 3 ст. 342 КК. Ненасильницьким, або простим, опором є вчинення протидії представникові влади, працівникові правоохоронного органу, державному виконавцю, члену громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовцеві, уповноваженій особі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, що не пов'язана з безпосереднім фізичним або психічним впливом на вказаних потерпілих [14, с. 94]; перешкодження винним законному застосуванню сили працівником правоохоронних органів або дії, якими винний створює умови, що перешкоджають діяльності потерпілого або унеможливають виконання ним своїх обов'язків [15, с. 73]; перешкодження законному застосуванню сили зі сторони потерпілого [7, с. 89]; вчинення дій, спрямованих на позбавлення потерпілого предметів чи речей, необхідних для виконання покладених обов'язків. На думку В. І. Осадчого, прояви такого опору перешкоджають потерпілим виконанню службових чи громадських обов'язків, що позбавляє їх можливості належним чином виконувати свої обов'язки чи ставить під загрозу їх виконання, в чому і полягає сутність небезпеки зазначеного посягання [13, с. 231].

А. С. Габуда запропонував класифікувати всі види опору на такі групи: а) дії, пов'язані із за-

стосуванням фізичної сили, що безпосередньо спрямована на потерпілого; б) дії, вплив яких спрямований опосередковано на потерпілого; в) дії, які виражаються у перешкодженні законному застосуванню сили зі сторони потерпілого; г) дії, які потерпілому потрібно нейтралізувати у безпосередньому контакті з винним; д) дії, якими винний створює умови, що перешкоджають діяльності потерпілого або затрудняють чи роблять неможливим для нього виконання своїх обов'язків; е) дії, спрямовані на предмети та речі, необхідні потерпілому для виконання покладених на нього обов'язків [7, с. 73].

Ознаками опору як активної протиправної поведінки можна назвати наявність протиправних активних дій; спрямованість на організм потерпілого; безпосереднє застосування фізичного впливу чи фізичної сили до потерпілого, що перешкоджають діяльності потерпілого чи унеможливають її; перешкодження виконанню потерпілим службових чи громадських обов'язків чи реалізації інших повноважень – протидія виконанню потерпілим покладених на нього обов'язків; поєднання протиправних дій винного з моментом виконання потерпілим своїх службових чи громадських обов'язків [16, с. 28].

Окрім того, спрямованість фізичного впливу на потерпілого і його наявність є обов'язковою ознакою опору. Такий опір може мати як безпосередній (при фізичному контакті правопорушника і потерпілого), так і опосередкований (створення перешкод для вільного пересування представника влади або громадськості) характер [15, с. 78]. Тому для можливості кваліфікації дій за ст. 342 КК необхідне застосування до потерпілих з боку винного фізичної сили, адже відсутність цієї ознаки свідчитиме про наявність злісної непокори (ст. 185 Кодексу України про адміністративні правопорушення, далі – КупАП), а не опору (ст. 342 КК).

Задля з'ясування, чи утворюють вчинені дії опір, необхідно встановити факт вчинення фізичної протидії виконанню потерпілим відповідних обов'язків. При цьому сама протидія може мати різні види прояву, але основним є те, що вона позбавляє потерпілих можливості виконати покладені на них обов'язки або ставить під загрозу їх виконання [7, с. 73].

Як зазначає І. І. Давидович, посягання на предмети, необхідні для виконання потерпілим своїх

обов'язків, що відбувається одночасно з впливом на особу потерпілого, необхідно теж вважати опором [15, с. 78]. При цьому, дії, пов'язані з опором, не завжди супроводжуються застосуванням до потерпілого фізичної сили, адже активна фізична протидія може бути спрямована і на предмети, необхідні потерпілому для виконання своїх службових чи громадських обов'язків, або може пов'язуватися з учиненням дій, які потерпілий повинен нейтралізувати у безпосередньому контакті з винним [14, с. 95].

Опором є дії, що: 1) безпосередньо спрямовані проти особи потерпілого, тобто винний впливає на його організм, застосовуючи фізичну силу; 2) спрямовані проти предметів, необхідних потерпілому для виконання своїх службових чи громадських обов'язків; 3) потерпілому потрібно нейтралізувати в безпосередньому контакті з ним; 4) створюють перешкоди для вільного пересування потерпілого [17, с. 320]. А. В. Боровик вважає, що зазначені випадки часто мають комбіновану форму і поєднуються між собою [11, с. 175].

Опір учиняють як у ситуації, коли відбуваються реальна взаємодія, фізичний контакт правопорушника і потерпілого, де кожна зі сторін намагається нейтралізувати дії іншої, так й у випадках, коли винний здійснює вплив на представника влади чи громадськості опосередковано, зокрема шляхом створення перешкод для їх вільного пересування. Тому обов'язковою ознакою опору І. І. Давидович вважає наявність безпосереднього або опосередкованого фізичного впливу на особу потерпілого [15, с. 141]. При цьому А. В. Боровик зазначає, що вплив на потерпілого під час опору представників влади, працівників правоохоронного органу, державному виконавцю, приватному виконавцю, члену громадського формування з охорони громадського порядку й державного кордону або військовослужбовцеві, уповноваженій особі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб може відбуватися як безпосередньо, так і опосередковано [11, с. 176].

Закономірною є позиція Верховного Суду, згідно з якою дії, спрямовані на протидію невинуватому й надмірному насильству з боку поліцейського, не можна кваліфікувати за ст. 342 КК України, тобто як опір [18]. Суспільно небезпечним діянням буде протидія виконанню обов'язків, які входять до компетенції потерпілих за умови за-

конності дій, що вчиняються без перевищення меж повноважень. Тобто об'єктивна сторона аналізованого правопорушення охоплює протидію правомірній діяльності представника влади, працівника правоохоронного органу, державного чи приватного виконавця, члена громадського формування або військовослужбовця, уповноваженої особи Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. Тому діяльність вказаних осіб, що вийшла за межі їх повноважень, не може бути визнана правомірною і не може перебувати під охороною норм КК.

Отже, діяльність потерпілих за ст. 342 КК вважається правомірною за наявності таких умов: дія виходить саме від тієї особи, яка уповноважена її вчиняти; дія вчиняється за наявності відповідних законодавчо визначених підстав і умов; дія виходить від уповноваженої особи, яка застосувала належні її способи і прийоми [7, с. 82].

Опір представникові влади, працівникові правоохоронного органу, державному виконавцю, приватному виконавцю, члену громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовцеві, уповноваженій особі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (ст. 342 КК) є закінченим з моменту вчинення винним дій, що перешкоджають діяльності вказаних у законі осіб (з моменту вчинення протидії), незалежно від того, чи вдалося винному перешкодити цій діяльності. Аналізоване кримінальне правопорушення вичерпується вчиненням опору, в тому числі й опору шляхом насильства або погрози застосування такого насильства. А ось факт, чи перешкодив суб'єкт або ні виконанню представником влади, працівником правоохоронного органу, членом громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовцем службових чи громадських обов'язків для кваліфікації скоєного за даною статтею КК значення не має [13, с. 166]. Слід погодитися з думкою А. В. Боровика, що опір можливий з моменту початку виконання відповідними потерпілими покладених на них обов'язків до їх завершення. І навпаки, опір неможливий до початку виконання таких обов'язків чи після їх виконання. Тому вчинення дій, що полягають в опорі, в інший час, окрім виконання покладених на них законом обов'язків, не дає можливості кваліфікувати вчинене за ст. 342 КК України [11, с. 178].

Щодо наступної ознаки об'єктивної сторони аналізованого правопорушення, слід вказати, що А. С. Габуда зазначає, що суттєвим критерієм для розкриття поняття «під час виконання обов'язків» є не обстановка, в якій перебуває представник влади, працівник правоохоронного органу, член громадського формування чи військовослужбовець, а характер діяльності цих осіб. Тобто більш важливою є спрямованість діяльності потерпілого щодо охорони правопорядку [7, с. 76]. Як зазначає В. О. Навроцький, під службовими обов'язками звичайно розуміють обов'язки, які визначені посадою, виконання яких корисне, потрібне, необхідне для організації, установи, де працює потерпілий [16, с. 70]. У теорії кримінального права вважається, що виконанням службового обов'язку є діяльність працівника, що належить до кола його повноважень [19, с. 725]; діяльність щодо виконання працівниками правоохоронних органів обов'язків на службі, що впливають із законів і підзаконних актів [20, с. 776]; виконання обов'язків, які встановлені відповідними нормативно-правовими актами, що регулюють діяльність представника влади або органу, в якому працює потерпіла особа [21, с. 1055–1056]; діяльність осіб, пов'язана із безпосереднім здійсненням функцій, у межах повноважень, покладених на них законами та іншими нормативними актами [22, с. 193]; виконання владних функцій [23, с. 88; 7, с. 16].

Отже, виконання службових обов'язків – це лише законна діяльність. Виконання службових обов'язків нерозривно пов'язане з реалізацією службовою особою своїх прав і компетенції. При цьому слід мати на увазі, якщо посягання вчиняється у зв'язку з минулою діяльністю визначених у диспозиції ст. 342 КК потерпілих, юридична конструкція «у зв'язку з виконанням службових обов'язків» не може вказувати на час учинення кримінального правопорушення.

Представники влади та працівники правоохоронних органів можуть визнаватись потерпілими не лише тоді, коли вони виконували свої службові обов'язки, перебуваючи безпосередньо на службі, діючи за наказом чи розпорядженням, а й тоді, коли вони діяли в межах своїх повноважень з власної ініціативи, припиняючи правопорушення у неробочий час [12]. Закономірно, що діяльність члена громадського формування та військовослужбовця, як і працівника правоохоронного органу, яка спрямована

на припинення порушень громадського порядку, також повинна перебувати під охороною закону, незалежно від того, чи перебуває потерпілий на чергуванні або діє з власної ініціативи [7, с. 77–78].

Посяганням на особу у зв'язку з виконанням нею службового обов'язку охоплюється лише посягання, вчинене у зв'язку з виконанням повноважень службової особи – владних, організаційно-розпорядчих, адміністративно-господарських за умови, що воно не охоплюється спеціальними нормами, які передбачають виконання окремих видів службових обов'язків [23, с. 89].

При цьому у ч. 2 ст. 342 КК у контексті опору уповноваженій особі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб немає жодних вказівок на час учинення опору, незважаючи на передбачення щодо інших потерпілих вказівки, що опір вчиняється під час виконання ними службових обов'язків. Невдівлячись на те, що буквально тлумачення положень ст. 342 КК дає підстави стверджувати, що опір уповноваженій особі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб може відбуватися і не під час виконання нею своїх обов'язків, тлумачення терміна «опір» виключає таке розуміння суб'єктивної сторони опору цій категорії осіб. Отже, опір можливий лише під час виконання відповідними особами своїх обов'язків. Тому відповідні законодавчі положення мають бути уніфіковані: слід або стосовно всіх потерпілих від опору зазначити, що це кримінально протиправне діяння вчиняють лише під час виконання ними службових обов'язків, або ж таку вказівку слід виключити з положень ст. 342 КК [11, с. 177–178].

Отже, кримінально-правове розуміння терміна «під час виконання службових обов'язків» означає, що кримінально протиправне діяння у ст. 342 КК винний вчиняє з метою перешкодження виконанню потерпілим службового обов'язку під час безпосереднього виконання потерпілим службового обов'язку.

Висновок. Дослідження ознак об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 342 КК, дозволяє дійти таких висновків. Об'єктивна сторона діяння, передбаченого ст. 342 КК, характеризується лише активними діями, на що вказує законодавчий термін «опір». Опір полягає в учиненні суб'єктом правопорушення протидії, безпосередньо спрямованої на потерпілого. Час вчинення аналізованого кримінального правопорушення як факультативна ознака його об'єктивної сторони відрізняється залежно від категорії потерпілого: час виконання представником влади, а також працівником правоохоронного органу службових обов'язків; час примусового виконання рішень державним чи приватним виконавцем; час виконання членом громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону та військовослужбовцем покладених на них обов'язків щодо охорони громадського порядку. Кримінально-правове тлумачення терміна «під час виконання службових обов'язків» демонструє, що діяння у ст. 342 КК винний вчиняє з метою перешкодження виконанню потерпілим службового обов'язку під час безпосереднього виконання потерпілим службового обов'язку.

Кримінальне правопорушення, передбачене ст. 342 КК, є закінченим з моменту вчинення винним дій, що перешкоджають діяльності вказаних у законі осіб (з моменту вчинення протидії), незалежно від того, чи вдалося винному перешкодити цій діяльності, тобто діяння має формальний склад. Таким чином, опір можливий лише під час виконання потерпілими особами своїх обов'язків, що вимагає законодавчої уніфікації відповідних положень чинного КК: слід або стосовно всіх потерпілих від опору зазначити, що це кримінально протиправне діяння вчиняють лише під час виконання ними службових обов'язків, або ж таку вказівку взагалі виключити з положень ст. 342 КК.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ:

1. Тарасенко О. С. Кримінально-правовий вимір правоохоронної функції держави в умовах дії правового режиму воєнного стану. *Право і суспільство*. 2025. № 2. С. 369–373. DOI: 10.32842/2078–3736/2025.2.49
2. Глиняний І. В. Роль правоохоронних органів у реалізації антикорупційної стратегії держави. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Право». 2025. Вип. 90. Ч. 5. С. 401–406. DOI: 10.24144/2307–3322.2025.90.5.53
3. Нитка Я. М. Посягання проти охоронної діяльності: аналіз об'єктивних елементів кримінальних правопорушень та ознак складів, що їх характеризують. *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2023. № 1(28). С. 234–246. DOI: <https://doi.org/10.32631/vca.2023.1.21>

4. Балобанова Д. О., Газдайка-Василишин І. Б. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення : навчальний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ. 2025. 60 с.
5. Великий тлумачний словник української мови / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. Київ – Ірпінь : ВТФ Перун, 2004. 538 с.
6. Словник української мови. В 11 томах. Київ : Наукова думка, 1974. Т. 5. 840 с.
7. Габуда А. С. Кримінально-правова характеристика складу опору особам, наділеним владними повноваженнями : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Львів, 2012. 21 с.
8. Проект Кримінального кодексу України <https://newcriminalcode.org.ua/criminal-code-arhiv>
9. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
10. Сийпловік М. Кримінально-правовий захист охоронної діяльності в Україні : монографія. Харків : Панов, 2019. 614 с.
11. Боровик А. В. Кримінальні правопорушення проти представників влади : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08. Одеса, 2025. 545 с.
12. Про застосування судами законодавства, що передбачає відповідальність за посягання на життя, здоров'я, гідність та власність суддів і працівників правоохоронних органів : постанова Пленуму Верховного суду України від 26.06.1992 р. № 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-92#Text>
13. Осадчий В. І. Кримінально-правовий захист правоохоронної діяльності: монографія. Київ : Атіка, 2004. 336 с.
14. Мостепанюк Л. О. Опір у ст. 342 та ст. 404 Кримінального кодексу України: питання тлумачення. *ПРАВО.UA*. 2024. № 3. С. 92–97. DOI : <https://doi.org/10.32782/LAW.UA.2024.3.14>
15. Давидович І. І. Кримінально-правова охорона представників влади і громадськості, які охороняють правопорядок : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2007. 252 с.
16. Навроцький В. О. Злочини проти порядку управління: лекції для студентів юрид. факультетів. Львів, 1997. 40 с.
17. Кримінальне право. Особлива частина : підручник: у 2 т. / за ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. Луганськ : Елтон-2, 2012. Т. 2. 780 с.
18. Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 20.10.2020 р. у справі № 444/2115/17. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93014930>
19. Кримінальний кодекс України : наук.-практ. комент. : у 2 т. / за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 5-ге вид., доповн. Харків : Право, 2013. Т. 2 : Особлива частина. 1040 с.
20. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / відп. ред. С. С. Яценко. 2-ге вид., переробл. та доповн. Київ : А. С. К., 2002. 968 с.
21. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 10-ге вид., переробл. та доповн. Київ : Дакор, 2018. 1360 с.
22. Кирбят'єв О. О. Кримінально-правова охорона професійної діяльності працівників правоохоронних органів : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2021. 446 с.
23. Комарницький М. М. Кримінально-правова охорона осіб чи їх близьких родичів у зв'язку з виконанням ними свого службового чи громадського обов'язку : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2017. 225 с.

REFERENCES:

1. Tarasenko, O. S. (2025). Criminal-legal dimension of the law enforcement function of the state under the legal regime of martial law. *Law and society*, 2, 369–373. DOI: 10.32842/2078–3736/2025.2.49
2. Hlynianyi, I. V. (2025). The role of law enforcement agencies in the implementation of the state's anti-corruption strategy. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series «Law»*, 90, 5, 401–406. DOI: 10.24144/2307–3322.2025.90.5.53
3. Nytko, Ya.M. (2023). Encroachments against security activities: analysis of objective elements of criminal offenses and features of the compositions that characterize them. *Bulletin of the Criminological Association of Ukraine*, 1 (28), 234–246. DOI: <https://doi.org/10.32631/vca.2023.1.21>
4. Balobanova, D. O., Hazdaika-Vasylyshyn, I. B. (2025). *Obiektivna storona kryminalnoho pravoporushennia* [The objective side of a criminal offense]. Lviv: Lvivskiy derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav.
5. Busel, V. T (2004). *Velykyi tлумachnyi slovnyk ukrainskoi movy*. [Large Explanatory Dictionary of the Ukrainian Language]. Kyiv – Irpin: VTF Perun.
6. *Slovnyk ukrainskoi movy* [Ukrainian movie dictionary] (1974). Kyiv: Naukova dumka.

7. Habuda, A. S. (2012). *Kryminalno-pravova kharakterystyka skladu oporu osobam, nadilenyim vladnymy povnovazhenniamy* [Criminal law characteristics of the composition of resistance to persons vested with authority]. (Candidate's thesis). Lviv: Ivan Franko National University of Lviv.
8. Draft Criminal Code of Ukraine. URL : <https://newcriminalcode.org.ua/criminal-code-arhiv>
9. Criminal Code of Ukraine No. 2341-III (2001, April 5). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
10. Syploki, M. (2019). *Kryminalno-pravovyi zakhyst okhoronnoi diialnosti v Ukraini* [Criminal legal protection of security activities in Ukraine]. Kharkiv: Panov.
11. Borovyk, A. V. (2025). *Kryminalni pravoporushennia proty predstavnykiv vlady* [Criminal offenses against government officials]. (Doctoral's thesis). Odesa National University of Internal Affairs.
12. On the application by courts of legislation providing for liability for encroachment on the life, health, dignity and property of judges and law enforcement officers: Resolution of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine No. 8 of June 26, 1992. URL: www.scourt.gov.ua
13. Osadchyi, V. I. (2004). *Criminal legal protection of law enforcement activities*. Atika
14. Mostepaniuk, L. O. (2024). Resistance in Art. 342 and Art. 404 of the Criminal Code of Ukraine: issues of interpretation. *PRAVO.UA*, 3, 92–97. DOI: <https://doi.org/10.32782/LAW.UA.2024.3.14>
15. Davydovych, I. I. (2007). *Kryminalno-pravova okhorona predstavnykiv vlady i hromadskosti, yaki okhoroniaiut pravoporiadok* [Criminal legal protection of government and public representatives who maintain law and order]. Taras Shevchenko National University of Kyiv
16. Navrotskiy, V. O. (1997). *Zlochyny proty poriadku upravlinnia* [Crimes against administrative order]. Ivan Franko National University of Lviv.
17. Dudorov, Ye.O., Pysmenskiy, Ye.O. (2012). *Kryminalne pravo Ukrainy. Osoblyva chastyna* [Criminal law of Ukraine. Special part]. Luhansk : Elton-2.
18. Resolution of the Cassation Criminal Court of the Supreme Court of 20.10.2020 in the case No. 444/2115/17. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93014930>
19. Tatsii, V., Pshonka, V., Borysov, V., et al. (2013). *Kryminalnyi kodeks Ukrainy : naukovo-praktychnyi komentar. Osoblyva chastyna* [Criminal Code of Ukraine: scientific and practical commentary. General part]. Law.
20. Yatsenko, S. S. (2002). *Kryminalnyi kodeks Ukrainy : naukovo-praktychnyi komentar* [Criminal Code of Ukraine: scientific and practical commentary]. A. S. K.
21. Boiko, A. M., Brych, L. P., Dudorov, O. O., et al. (2018). *Kryminalnyi kodeks Ukrainy : naukovo-praktychnyi komentar* [Criminal Code of Ukraine: scientific and practical commentary]. Dakor.
22. Kyrbatiev, O. O. (2021). *Kryminalno-pravova okhorona profesiinoi diialnosti pratsivnykiv pravookhoronnykh orhaniv* [Criminal legal protection of the professional activities of law enforcement officers] (Doctoral's thesis). National Academy of Internal Affairs.
23. Komarnytskiy, M. M. (2017). *Kryminalno-pravova okhorona osib chy yikh blyzkykh rodychiv u zviazku z vykonanniam nymy svoho sluzhbovoho chy hromadskoho oboviazku* [Criminal legal protection of individuals or their close relatives in connection with the performance of their official or public duty] (Candidate's thesis). National Academy of Internal Affairs.

Vladyslav KACHKOVSKY,
a candidate for the degree of Doctor of Philosophy in Law,
the Department of Criminal Law of the National Academy of Internal Affairs
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-2401-4634>
e-mail: l_m19@ukr.net

RESISTANCE AS A SIGN OF THE OBJECTIVE SIDE OF THE OFFENSE PROVIDED FOR BY ARTICLE 342 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE

The article characterizes resistance as a mandatory sign of the objective side of the criminal offense provided for in Article 342 of the Criminal Code of Ukraine «Resistance to a representative of the authorities, an employee of a law enforcement agency, a state enforcement officer, a private enforcement officer, a member of a public formation for the protection of public order and the state border or a military serviceman, an authorized person of the Deposit Guarantee Fund of individuals», as well as the time of its commission. The purpose of the article is declared as a study of such signs

of the objective side of the specified criminal offense as an act in the form of resistance, as well as the time of commission of the offense. Achieving this goal will provide an opportunity to publish conclusions that will contribute to identifying possible problems and improving the legislative regulation of liability for resistance to a representative of the authorities or another authorized person.

It has been established that the objective side of the act, provided for in Article 342 of the Criminal Code of Ukraine, is characterized only by active actions in the form of resistance. An optional feature of the objective side of this act has been established – the time of its commission, which varies depending on the category of the victim, namely: the time of performance by a representative of the authorities, as well as an employee of a law enforcement agency of official duties; the time of forced execution of decisions by a state or private executor; the time of performance by a member of a public formation for the protection of public order and the state border and a military serviceman of the duties assigned to them in relation to the protection of public order. It is noted that resistance to an authorized person of the Deposit Guarantee Fund of Individuals is not associated with the time of commission of the analyzed criminal offense.

It is concluded that the range of duties, the performance of which is resisted, depends on the type of victim, who is resisted.

Keywords: objective side of the criminal offense, act, time of committing the criminal offense, resistance, criminal liability

Стаття надійшла до редакції: 9.04.2026 р.

Прийнята до друку: 13.05.2026 р.

Дата публікації (оприлюднення): 25.05.2026 р.